

بازرسی و تعقیب نقض عمدی قوانین کنترل صادرات و تحریم در وزارت دادگستری ایالات متحده

دکتر غلام نبی فیضی چکاب^۱

محمد چلبی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۲/۲۶

تاریخ ارسال: ۱۳۹۷/۰۱/۲۳

چکیده

ایالات متحده یکی از پیچیده‌ترین سیستم‌های داخلی تحریم در جهان را دارد که این سیستم را نهادها و آژانس‌هایی اداره می‌کنند که هر یک دارای وظایف و اختیارات منحصر به فرد اند. یکی از نهادهایی که اختیار اقدام علیه ناقضان قوانین و مقررات تحریم را دارد، وزارت دادگستری است که از طریق نهادها و ادارات وابسته به خود در این خصوص اقدام می‌کند. با این توضیح که وزارت دادگستری ایالات متحده به عنوان وزارت خانه مسئول بازرسی و تعقیب نقض قوانین کیفری فدرال، اختیار بازرسی و تعقیب نقض عمدی قوانین کنترل صادرات و تحریم آمریکا را نیز دارد و در این خصوص با دیگر نهادهای ایالات متحده نظیر دفتر کنترل دارایی‌های خارجی، اداره صنعت و امنیت وزارت بازرگانی و دبیرخانه کنترل تجارت اقلام دفاعی وزارت خارجه که هر یک به نوعی در برنامه تحریم و نیز نظام کنترل صادرات ایالات متحده نقش آفرینی می‌کنند، همکاری دارد. از این رو آشنایی با ساختار وزارت دادگستری به عنوان یکی از آژانس‌های دخیل در برنامه تحریم ایالات متحده در کشوری نظر ایران که همواره آماج حملات تحریمی این کشور بوده امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است، چرا که اتخاذ سیاست‌های مقابله‌ای با تحریم‌های مذکور بدون آشنایی با ساختار این وزارت خانه و سایر نهادها غیرممکن است. لذا در این مقاله به بررسی این مهم می‌پردازیم.

واژگان کلیدی: تحریم‌های ایالات متحده، وزارت دادگستری، قوانین و مقررات تحریم، قوانین کنترل صادرات، نقض مقررات.

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی (gholamnabifayzi@atu.ac.ir)

^۲ کارشناس ارشد حقوق تجارت بین الملل دانشگاه علامه طباطبائی، نویسنده مسئول (mchalabi110@gmail.com)

۱. مقدمه

وزارت دادگستری ایالات متحده یکی از پانزده وزارت خانه آمریکا است که در سال ۱۸۷۰ میلادی به موجب قانون کنگره ایجاد شد که در رأس آن دادستان کل^۱ ایالات متحده قرار دارد. (www.justice.gov, January 7, 2019) به طور کلی، طبق آنچه در برنامه راهبردی سال ۲۰۱۴ الی ۲۰۱۸ وزارت دادگستری ایالات متحده بیان شده^۲، وزارت خانه مذکور مبادرت به پیشبرد سه هدف کلی می کند که به طور خلاصه عبارت است از:

- مقابله با تروریست و ارتقای امنیت ملی ایالات متحده؛
- پیشگیری از وقوع جرم، حفاظت از حقوق اتباع ایالات متحده و اجرای قانون فدرال؛
- ایجاد اطمینان و نیز حمایت از احقاق کارآمد و شفاف عدالت در سطوح بین المللی، دولت فدرال، ایالتها و قدرتها محلی (U.S department of justice strategic plan, 2014-2018:1).

علاوه بر موارد مذکور، وزارت دادگستری ایالات متحده اختیار بازرسی و تعقیب نقض قوانین کیفری فدرال را نیز بر عهده دارد. از آنجایی که یکی از مهم ترین و کلیدی ترین قوانین در زمینه برنامه تحریم ایالات متحده، یعنی قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین المللی^۳ نقض عمدی یا تلاش برای نقض عمدی مقررات تحریمی مندرج در این قانون را جرم انگاری کرده، لذا یکی از مهم ترین پرونده هایی که همواره از سوی وزارت خانه مذکور تعقیب می شود پرونده های مربوط به نقض عمدی قوانین کنترل صادرات و تحریم آمریکا است. (https://sanctionsalert.com, January 7, 2019) از این رو نقش وزارت خانه مذکور در برنامه تحریم آمریکا را بیشتر می توان در چهارچوب پیگیری و تعقیب نقض عمدی قوانین کنترل صادرات و تحریم پیگیری کرد. به طور کلی وزارت دادگستری ایالات متحده آمریکا دارای ادارات و بخش های متعددی است که برخی از آن ها در برنامه تحریم ایالات متحده نقش دارند. از این رو در این پژوهش ابتدا به بررسی نهادها و ادارات وابسته به وزارت دادگستری می پردازیم که در برنامه تحریم آمریکا نقش دارند و سپس به منظور تبیین بهتر نقش نهادهای مذکور به بررسی برخی پرونده هایی می پردازیم که وزارت دادگستری ایالات متحده در راستای نقض قوانین کنترل صادرات و تحریم آمریکا آن ها را پیگیری و تعقیب نموده است.

¹Attorney General

² Strategic plan, fiscal years 2014-2018, united states department of justice

³ International Emergency Economic Powers Act (IEEPA)

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

پیش از انجام پژوهش جدیدی در حوزه تحریم، ابتدا لازم است تا پژوهش‌های پیشین در این خصوص بررسی شود. با مراجعه به مراکز پژوهشی و پایگاه‌های اطلاعاتی می‌توان دریافت که پژوهش‌های فارسی انجام شده در خصوص تحریم بیشتر به موضوعات کلی تحریم پرداخته و لذا برای بررسی دقیق و جزئی این موضوع باید به منافع انگلیسی مراجعه کرد. با این وجود برخی از مهم‌ترین پیشینه‌های یافت شده در این زمینه عبارت است از:

دکتر امیر ساعد وکیل و زهرا تحصیلی در سال ۱۳۹۲ با انتشار کتابی تحت عنوان «ایران و تحریم‌های بین‌المللی» ابتدا مفهوم و تاریخچه تحریم‌های بین‌المللی را بررسی کرده‌اند. در این کتاب مبانی حقوقی تحریم و همچنین تحریم‌های موضوعی اعمال شده علیه ایران بررسی شده است. در نهایت کتاب مذکور به راهکارهای حقوقی مقابله با تحریم‌های اعمال شده علیه ایران پرداخته است.

روح‌الله سخائی اردکانی در سال ۱۳۸۹ با نگارش کتابی را تحت عنوان «تحریم‌های آمریکا علیه ایران» به بررسی نتایج و پیامدهای تحریم‌های آمریکا علیه ایران پرداخته است. همچنین کتاب مذکور اثرات تحریم بر ایران و آمریکا را بررسی کرده است.

مصطفی دلاور پور اقدم و جلیل محبی نیز کتابی را تحت عنوان «بعاد، اهداف و ماهیت تحریم‌های جمهوری اسلامی ایران» نگارش کرده‌اند. کتاب مذکور در شش فصل تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد، تحریم‌های اتحادیه اروپا و تحریم‌های یکجانبه آمریکا علیه ایران را بررسی کرده است. در نهایت کتاب مذکور به ارائه راهکارهایی را برای مقابله با تحریم پرداخته است.

۲-۱. دفاتر و ادارات وابسته به وزارت دادگستری

۲-۱-۱. دفاتر دادستانی ایالات متحده آمریکا^۱

همان‌طور که فوقاً ذکر شد، وزارت دادگستری ایالات متحده اختیار رسیدگی و تعقیب نقض قوانین کیفری فدرال اعم از نقض عمدی قوانین مربوط به تحریم‌ها و کنترل صادرات را دارد. وزارت خانه مذکور عموماً نقض قوانین مربوط به برنامه تحریم ایالات متحده را از طریق یکی از ۹۳ دفتر دادستانی خود تعقیب می‌کند (https://sanctionsalert.com, January 7, 2019). به‌طور کلی دادستان‌های ایالت متحده آمریکا مدافعان اصلی حقوق اتباع ایالات متحده‌اند که تحت کنترل دادستان کل^۲ فعالیت می‌کنند. ایالات متحده آمریکا مجموعاً دارای ۹۳ دفتر دادستانی است که در سراسر ایالات متحده آمریکا، پورتوریکو^۳، جزایر ویرجین ایالات متحده^۴، گوام^۵ و جزایر ماریانای شمالی^۶ فعالیت می‌کنند. هر یک از دادستان‌های

¹ Offices of united states attorneys (U.S. Attorney's Office)

² Attorney General

³ Puerto Rico

⁴ the Virgin Islands

⁵ Guam

⁶ Northern Mariana Islands

ایالات متحده از جانب رئیس‌جمهور آمریکا و نیز با تأیید مجلس سنای ایالات متحده، منصوب می‌شوند. همچنین هریک از دادستان‌های ایالات متحده برای یک بخش قضایی منصوب می‌شوند، به‌استثنای گوام و جزایر ماریانای شمالی که مجموعاً یک دادستان دارند. شایان‌ذکر است که هر یک از دادستان‌های ایالات متحده مسئول ارشد اجرای قانون فدرال در حوزه مختص به خود هستند (www.justice.gov, January 7, 2019).

دادستان‌های ایالات متحده آمریکا اغلب در محاکماتی مشارکت دارند که یک‌طرف آن ایالات متحده است. به‌طور خلاصه، مهم‌ترین وظائف دادستان‌های ایالات متحده عبارت است از:

- تعقیب پرونده‌های کیفری که از سوی دولت فدرال مطرح می‌شوند؛
- تعقیب و دفاع از پرونده‌های مدنی که یک‌طرف آن ایالات متحده است؛
- وصول طلب‌های دولت فدرال که از نظر اداری غیرقابل‌وصول‌اند (www.justice.gov, January 7, 2019).

شایان‌ذکر است که در سال ۱۹۵۳ متعاقب دستور شماره ۵۳-۸^۱ دادستان کل ایالات متحده، دفتری تحت عنوان «دفتر اجرایی دادستانی ایالات متحده»^۲ ایجاد شد. به‌طور کلی، هدف از ایجاد دفتر مذکور فراهم کردن حمایت‌های اداری و اجرایی برای دفاتر دادستانی ایالات متحده و همچنین تسهیل ارتباط میان دفاتر دادستانی با دیگر نهادهای وزارت دادگستری و آژانس‌های فدرال بود (www.justice.gov, January 7, 2019).

۲-۱-۲. بخش امنیت ملی^۳

بخش امنیت ملی وزارت دادگستری در سال ۲۰۰۶ و نیز طبق قانون بهبود و اختیار مجدد میهن‌پرستی آمریکا^۴ ایجاد شد. مأموریت بخش امنیت ملی انجام مهم‌ترین اولویت وزارت دادگستری، یعنی حفظ ایالات متحده در برابر تهدیدات علیه امنیت ملی است (www.justice.gov, January 8, 2019).

به‌طور کلی مهم‌ترین اهداف وزارت دادگستری از ایجاد بخش امنیت ملی عبارت بود از:

- متمرکز نمودن مدیریت برنامه امنیت ملی وزارت دادگستری؛
- هماهنگ کردن وظایف و سیاست‌ها در چهارچوب امنیت ملی؛
- انجام نظارت جامع بر امنیت ملی ایالات متحده؛
- توسعه آموزش و تخصص در زمینه امنیت ملی ([National Security Division](http://www.nsd.gov), (Progress Report, 2008:5).

¹General Order No. 8-53

²Executive Office for United States Attorneys (EOUSA)

³National Security Division (NSD)

⁴USA PATRIOT Reauthorization and Improvement Act

علاوه بر موارد مذکور، یکی از اولویت‌های بخش امنیت ملی خنثی نمودن و مقابله با اقدامات دشمنان آمریکا در راستای دستیابی غیرقانونی به تکنولوژی‌ها و تجهیزات رده بالایی است که در ایالات متحده تولید یا ساخته شده‌اند و نیز متعاقباً تحت کنترل این کشور می‌باشند. چراکه دستیابی به تکنولوژی‌ها و تجهیزات فوق در صورتی که منجر به نقض سیاست‌ها و قوانین ایالات متحده شود، تهدیدی علیه امنیت ملی و اقتصادی ایالات متحده تلقی خواهد شد. از این رو بخش امنیت ملی وزارت دادگستری با همکاری دفاتر دادستانی ایالات متحده، آژانس‌های مجری قانون و نیز دیگر کشورهای خارجی هم‌پیمان، مبادرت به جلوگیری و مقابله با صادرات غیرقانونی تجهیزات، کالاها و خدمات فوق به کشورهای تحریم شده و اشخاص و شرکت‌های تعیین شده می‌نماید. لذا به‌طور خاص یکی از اولویت‌های بخش امنیت ملی وزارت دادگستری تعقیب و پیگیری نقض عمدی قوانین کنترل صادرات و تحریم ایالات متحده است (Guidance regarding voluntary self-disclosures, 2016:1). به‌طور مثال، در سال ۲۰۱۵ بخش امنیت ملی وزارت دادگستری حدود ۶۰ پرونده که ناظر بر نقض برنامه تحریم و کنترل صادرات بوده را تعقیب و پیگیری کرده است. (Zucker, et.al, 2017:3) علاوه بر تعقیب نقض عمدی قوانین کنترل صادرات و تحریم، بخش امنیت ملی همواره شرکت‌ها و مؤسسات تجاری را تشویق می‌کند که تخلفات کیفری از مقررات ناظر بر کنترل صادرات و تحریم آمریکا را به‌صورت داوطلبانه افشاء کنند (Guidance regarding voluntary self-disclosures, 2016:2). به‌طور مثال در تاریخ ۲ اکتبر ۲۰۱۶، بخش امنیت ملی مبادرت به انتشار یک دستورالعمل جدیدی نمود که سیاست‌های این بخش در زمینه تشویق شرکت‌ها و مؤسسات تجاری مبنی بر افشای داوطلبانه نقض مقررات ناظر بر کنترل صادرات و تحریم‌ها را تبیین می‌کند (Zucker, et.al, 2017:3). شایان ذکر است که طبق اظهارات «جان کارلین»^۱ (معاون دادستان کل ایالات متحده) حوزه‌های در اولویت بخش امنیت ملی در راستای انجام فعالیت‌های مذکور، کشور ایران و چین و نیز تسلیحات با تخریب وسیع می‌باشد (www.justice.gov, January 8, 2019). به‌علاوه، بخش امنیت ملی در راستای انجام وظایف و اختیارات مذکور دارای ادارات و بخش‌های متعددی می‌باشد. یکی از مهم‌ترین نهادهای وابسته به بخش امنیت ملی، بخش کنترل صادرات و ضداطلاعات^۲ (ضد جاسوسی) است که به‌طور خلاصه بیشتر در تعقیب و رسیدگی به پرونده‌هایی نقش آفرینی می‌کند که امنیت ملی، روابط خارجی و نیز صادرات تکنولوژی و کالاهای راهبردی و نظامی ایالات متحده را تحت تأثیر قرار می‌دهد. همچنین، بخش مذکور در حوزه وظایف و مسئولیت‌های خویش به دفاتر دادستانی ایالات متحده و نیز آژانس‌های بازجویی مشاوره حقوقی ارائه می‌دهد (www.justice.gov, January 8, 2019). همچنین، یکی دیگر از مهم‌ترین بخش‌های وابسته به بخش امنیت ملی، بخش مبارزه (مقابله) با تروریست^۳ است که به‌طور کلی مسئول طراحی و اجرای اقدامات، ابتکارات، سیاست‌ها و راهبردهایی است که مرتبط با برنامه مبارزه با تروریسم داخلی و بین‌المللی‌اند. بخش مذکور درصدد این است که از طریق پیگیری و تعقیب

¹John P. Carlin

²Counterintelligence and Export Control Section

³Counterterrorism Section (CTS)

پرونده‌های تروریستی، مبادرت به جلوگیری و اخلال در اعمال تروریستی کند که منافع ایالات متحده را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به‌طور خلاصه، برخی از مهم‌ترین مسئولیت‌های این بخش عبارت است از:

- بازرسی و تعقیب پرونده‌های مرتبط با تروریسم داخلی و بین‌المللی؛
- بازرسی و تعقیب موضوعات مرتبط با تأمین مالی تروریست؛
- همکاری با آژانس‌های دولتی آمریکا (اعم از وزارت خارجه، دفاع و خزانه‌داری، جامعه اطلاعاتی آمریکا) در راستای مقابله با اعمال و فعالیت‌های تروریستی؛
- تعقیب و رسیدگی به موضوعاتی نظیر شکنجه، نسل‌کشی و جرائم جنگی که مرتبط با اشخاص و گروه‌های تروریستی‌اند؛
- تدوین سیاست‌ها، راهبردها و ابتکارات وزارت دادگستری در زمینه تروریسم؛
- مشارکت با وزارت خارجه، خزانه‌داری و دیگر آژانس‌های وزارت دادگستری در زمینه تعیین گروه‌های تروریستی خارجی (www.justice.gov, January 8, 2019).

۲-۱-۳. اداره تحقیقات فدرال^۱

اداره تحقیقات فدرال یکی از ادارات وابسته به وزارت دادگستری است که در سال ۱۹۰۸ باهدف حفاظت از مردم ایالات متحده و نیز حمایت از قانون اساسی آمریکا تأسیس شد (www.fbi.gov, January 8, 2019). اداره تحقیقات فدرال علاوه بر اینکه یک بازوی اصلی تحقیقاتی برای وزارت دادگستری است، به‌عنوان یکی از اعضای جامعه اطلاعاتی آمریکا^۲ نیز فعالیت می‌کند (www.intelligence.gov, January 8, 2019). از این‌رو اداره تحقیقات فدرال هم به‌عنوان آژانس مجری قانون و هم تحت عنوان آژانس اطلاعاتی عمل می‌کند؛ لذا اداره مذکور گزارش‌های خود را هم به دادستان کل ایالات متحده و هم به مدیر اطلاعات ملی^۳ ارائه می‌دهد (Today's FBI facts & figures, 2013-2014:5). اداره تحقیقات فدرال علاوه بر انجام وظیفه بازرسی در جرائم خاص، مبادرت به ارائه خدماتی نظیر خدمات آموزشی و انگشت‌نگاری به سایر آژانس‌های دولت آمریکا نیز می‌کند. همچنین اداره تحقیقات فدرال جهت انجام وظیفه بازرسی جرائم و نیز مقابله با تهدیدات امنیتی که ایالات متحده با آن مواجه است، مبادرت به جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات می‌کند (www.intelligence.gov, January 8, 2019). شایان‌ذکر است که مقر اصلی اداره مذکور واقع در واشنگتن دی سی است. به‌علاوه اینکه اداره تحقیقات فدرال دارای ۵۶ دفتر منطقه‌ای، ۳۵۰ دفتر تابعه و نیز ۶۳ دفتر بین‌الملل در سراسر جهان است (Today's FBI facts & figures, 2013-2014:12-14).

به‌طور خلاصه، اولویت‌های اداره تحقیقات فدرال به‌عنوان یک سازمان اطلاعاتی و امنیتی از قرار زیر است:

- حفظ ایالات متحده در برابر حملات تروریستی؛

¹ Federal Bureau of Investigation (FBI)

² U.S Intelligence Community

³director of national intelligence

- حفظ ایالات متحده در برابر عملیات اطلاعاتی خارجی و جاسوسی؛
  - حفظ ایالات متحده در برابر حملات سایبری؛
  - مبارزه با فساد عمومی در همه سطوح؛
  - مبارزه با تشکیلات و سازمان‌های مجرمانه ملی و فراملی؛
  - مقابله با جرائم یقه سفیدها؛
  - مقابله با جرائم خشونت‌آمیز (Today's FBI facts & figures, 2013-2014:7).
- نکته‌ای که در پایان باید به آن اشاره شود این است که اداره تحقیقات فدرال نقش اصلی را در جمع‌آوری و کشف اسناد و مدارک برای تعقیبات کیفری که توسط وزارت دادگستری در جهت نقض قوانین تحریم‌ها انجام می‌شود را دارد (https://sanctionsalert.com, January 7, 2019).

۲ - ۱-۴. اداره مبارزه با مواد مخدر^۱

یکی دیگر از ادارات وابسته به وزارت دادگستری که در برنامه تحریم ایالات متحده نقش آفرینی می‌کند، اداره مبارزه با مواد مخدر است که در سال ۱۹۷۳ تأسیس شد. اداره مذکور در واقع تنها نهاد ذیصلاح ایالات متحده برای هماهنگی و تعقیب رسیدگی‌های مربوط به مواد مخدر سطح داخلی و بین‌المللی است و دارای ۲۲۱ دفتر داخلی و نیز ۸۹ دفتر بین‌المللی است (DEA fact sheet, 2016). به‌طور خلاصه، مهم‌ترین مأموریت‌های اداره مذکور از زمان تأسیس عبارت است از:

- اجرای قوانین و مقررات مربوط به مواد تحت کنترل ایالات متحده آمریکا؛
- پیگیری و تعقیب جرائم سازمان‌هایی که مبادرت به کاشت، تولید، توزیع و حمل‌ونقل غیرقانونی اقلام تحت کنترل ایالات متحد می‌کنند؛
- ارائه توصیه و نیز حمایت از برنامه‌هایی که ناظر بر کاهش دسترسی بر مواد تحت کنترل در بازارهای داخلی و بین‌المللی است (www.dea.gov, January 8, 2019).

شایان ذکر است که اداره مذکور در راستای اجرای برنامه تحریم آمریکا در سال ۲۰۰۸ مبادرت به آغاز برنامه‌ای تحت عنوان «پروژه کاساندر»^۲ نمود. به‌طور خلاصه، پس از اینکه اداره مبارزه با مواد مخدر ادعا نمود که گروه حزب‌الله مبادرت به انجام فعالیت‌های پول‌شویی، قاچاق مواد مخدر و دیگر فعالیت‌های مجرمانه می‌کند، اداره مذکور تصمیم به شروع برنامه مذکور نمود (www.politico.com, August 5, 2018). از این رو انگیزه اداره مبارزه با مواد مخدر از شروع «برنامه کاساندر» هدف‌گیری شبکه‌های ارتباطی بین‌المللی حزب‌الله است که بنا به ادعای اداره مذکور مبادرت به قاچاق و تأمین مواد مخدر اروپا و آمریکا می‌کنند (www.cbsnews.com, August 5, 2018).

¹ Drug Enforcement Administration(DEA)

² Project Cassandra

۲-۱-۵. اداره الکل، تنباکو، جنگ‌افزارها و مواد منفجره^۱

یکی دیگر از نهادهای وابسته به وزارت دادگستری که در برنامه تحریم آمریکا نقش دارد، «اداره الکل، تنباکو، جنگ‌افزارها و مواد منفجره» است. اداره مذکور یکی از آژانس‌های اجرایی در سطح دولت فدرال است که موظف به اجرای قوانین ناظر بر تولید، واردات و توزیع جنگ‌افزارها و مواد منفجره است. اداره مذکور همچنین مسئول رسیدگی به پرونده‌های مربوط به احتراق عمدی و نیز نقض مقررات مربوط به تولید، واردات و توزیع الکل و تنباکو است. به علاوه اینکه اولویت اول اداره مذکور به عنوان یک آژانس مجری قانون، جلوگیری از حملات تروریستی در ایالات متحده است. از این رو یکی از وظایف این اداره مقابله با استفاده نامشروع و قاچاق جنگ‌افزارها، مواد منفجره، الکل و تنباکو به عنوان یکی از منابع نامشروع تأمین مالی تروریست است (Krouse, 2009:1).

نکته قابل توجه اینکه اداره الکل، تنباکو، جنگ‌افزارها و مواد نقش گسترده‌ای در تنظیم (کنترل) واردات اقلام دفاعی دارد (https://sanctionsalert.com, January 7, 2019). با این توضیح که اداره مذکور تنها وظیفه کنترل واردات دائم اقلام دفاعی را بر عهده دارد، چراکه وظیفه کنترل واردات موقت اقلام دفاعی (و نیز صادرات دائم و موقت اقلام دفاعی) بر عهده وزارت امور خارجه ایالات متحده است (ATF Guidebook:8). به علاوه اینکه اداره مذکور در راستای کنترل واردات دائم اقلام و خدمات دفاعی مبادرت به انتشار و نگهداری لیستی تحت عنوان «لیست واردات تجهیزات نظامی ایالات متحده»^۲ می‌کند. به طور کلی لیست مذکور کالاهای تحت کنترل خود را به مجموعه‌های متعدد تقسیم می‌کند و اشخاصی که اقلام مذکور را به ایالات متحده وارد می‌کنند، مکلف به انجام ثبت نام در اداره مذکور می‌باشند (Yousef, 2014:1). شایان ذکر است که همواره این موضوع در سیاست ایالات متحده آمریکا مطرح بوده که از ورود کالاها و خدمات دفاعی برخی کشورها به ایالات متحده جلوگیری کند. کشورهایی نظیر افغانستان، بلاروس، کوبا، ایران، عراق، لیبی، کره شمالی، سوریه ویتنام و ... جزء کشورهایی‌اند که در حال حاضر مشمول ممنوعیت مذکورند (27 CFR 447.52).

۲-۲. تیم فعالیت‌های مالی و قاچاق و تروریسم حزب‌الله^۳

علاوه بر نهادها و ادارات مذکور، دادستان کل ایالات متحده آمریکا (جف سشنز^۴) در تاریخ ۱۱ ژانویه ۲۰۱۸ از تشکیل تیم جدیدی تحت عنوان تیم فعالیت‌های مالی و قاچاق و تروریسم حزب‌الله خبر داد. تیم مذکور متشکل از بازرسان و تعقیب‌کنندگانی است که بیشتر در زمینه قاچاق بین‌المللی مواد مخدر، تروریست، جرائم سازمان‌یافته و پول‌شویی تخصص دارند. در واقع، بازرسان و تعقیب‌کنندگان تیم مذکور وظیفه بازرسی و تعقیب اشخاص و شبکه‌هایی را دارند که از گروه حزب‌الله حمایت و پشتیبانی می‌کنند. شایان ذکر است که تیم مذکور

¹ Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives (ATF).

² US Munitions Import List (USMIL)

³ Hezbollah Financing and Narcoterrorism Team

⁴ Jeff Sessions

در راستای انجام وظایف و مأموریت‌های خود با نهادها و ادارات متعددی اعم از اداره مبارزه با مواد مخدر، دفاتر دادستانی ایالات متحده، اداره تحقیقات فدرال و نیز بخش امنیت ملی وزارت دادگستری همکاری دارد (www.justice.gov, January 8, 2019).

۲-۳. پرونده‌های مورد تعقیب از سوی وزارت دادگستری

قبل از پرداختن به پرونده‌های مورد تعقیب از سوی وزارت دادگستری، دو نکته زیر را باید مدنظر قرارداد. اولین نکته اینکه پرونده‌های که به وزارت دادگستری برای تعقیب کیفری ارسال می‌شود ممکن است هم‌زمان از سوی دیگر نهادها و آژانس‌های اجرایی آمریکا نیز تعقیب و رسیدگی شوند (https://sanctionsalert.com, January 7, 2019). به‌طور مثال پرونده یک شرکت ممکن است به‌طور هم‌زمان از سوی وزارت دادگستری و دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری پیگیری و تعقیب شود. نکته دیگر اینکه در بسیاری از تعقیبات کیفری، وزارت دادگستری و نیز دفتر دادستانی بخش نیویورک با متهم پرونده مبادرت به انعقاد موافقت‌نامه تعلیق تعقیب^۱ می‌کنند که متعاقب آن وزارت دادگستری متعهد می‌شود که در صورت رعایت الزامات خاص از سوی متهم پرونده، رسیدگی کیفری را متوقف کند (Wall, 2010:1).

۲-۳-۱. پرونده شرکت ZTE

یکی از مهم‌ترین پرونده‌هایی که اخیراً وزارت دادگستری ایالات متحده آمریکا در راستای نقض مقررات تحریم و کنترل صادرات ایالات متحده پیگیری و تعقیب نموده، پرونده شرکت چینی ZTE است. طبق اظهارات معاون دادستان ایالات متحده آمریکا^۲ شرکت ZTE کالاهای با استفاده دوگانه ایالات متحده را به‌صورت غیرقانونی به ایران صادر و همچنین مشارکت خود در فعالیت مذکور را پنهان می‌کرد. همچنین شرکت مذکور با جویان پرونده و حتی وکلا خود را گمراه کرده و مبادرت به ارائه اطلاعات کاذب می‌کرد. به‌علاوه اینکه متعاقب اظهارات یکی از دادستان‌های ایالات متحده آمریکا^۳ شرکت مذکور نه تنها مقررات کنترل صادرات ایالات متحده را نقض کرده، بلکه در کمال ناباوری حتی پس از کشف نقض مقررات کنترل صادرات از جانب وزارت دادگستری و نیز در جریان رسیدگی به تخلف مذکور، این شرکت مبادرت به انتقال غیرقانونی اقلام مذکور به ایران نموده است. از این‌رو شرکت مذکور توافق نمود که مبلغ ۴۳۰۴۸۸۷۹۸ دلار به‌عنوان غرامت جهت توطئه برای نقض قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی به ایالات متحده آمریکا پرداخت کند. در عین حال شرکت مذکور با اداره صنعت و امنیت وزارت بازرگانی و نیز دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا توافق نمود که مبلغی را تحت عنوان غرامت پرداخت کند. به‌طور کلی شرکت مذکور موافقت کرد که مبلغ ۸۹۲۳۶۰۰۶۴ دلار به‌عنوان غرامت به ایالات متحده آمریکا بپردازد. همچنین شرکت ZTE متعهد شد که در طول رسیدگی به تخلف مذکور با وزارت دادگستری

¹ deferred prosecution agreement

² McCord

³ Parker

ایالات متحده به طور کامل همکاری کند. شایان ذکر است که پرونده مذکور در طول مدت پنج سال توسط بخش امنیت ملی وزارت دادگستری، دفتر دادستانی بخش شمال تگزاس، اداره تحقیقات فدرال، اداره صنعت و امنیت وزارت بازرگانی و نیز وزارت امنیت داخلی ایالات متحده رسیدگی و تعقیب می‌شد (www.justice.gov, January 8, 2019).

۲-۳-۲. پرونده بانک ING

یکی دیگر از پرونده‌هایی که وزارت دادگستری ایالات متحده در راستای نقض مقررات تحریم آمریکا پیگیری و تعقیب نموده، پرونده بانک ING (موسسه مالی بین‌المللی که مرکز اصلی آن در آمستردام است) است. طبق مدارک موجود در پرونده، بانک مذکور از طریق سیستم مالی آمریکا و نیز در طی انجام بیست هزار معامله بیش از مبلغ دو میلیارد دلار به حساب شرکت‌های ایرانی و کوبایی منتقل نموده و از این طریق مقررات تحریم آمریکا و ایالت نیویورک را نقض کرده است. به علاوه طبق اظهارات یکی از دادستان‌های ایالات متحده^۱ بانک مذکور در بیش از بیست هزار مورد جهت حذف نام ایران، کوبا و دیگر شرکت‌ها و کشورهای تحریم، به طور عمدی در معاملات تجاری و مالی دست‌کاری کرده است. بانک مذکور به دنبال موافقت‌نامه تعلیق تعقیبی که با وزارت دادگستری و دفتر دادستانی بخش نیویورک منعقد کرد چنین توافق نمود که به دلیل توطئه برای نقض قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی، قانون تجارت با دشمن^۲ و نیز نقض قانون فروش ایالت نیویورک مبلغ ۶۱۹ میلیون دلار به‌عنوان غرامت خواهد پرداخت. بانک مذکور هم‌زمان با انعقاد موافقت‌نامه تعلیق تعقیب با وزارت دادگستری و دفتر دادستانی بخش نیویورک، توافق دیگری را با دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری انجام داد که متعاقب آن بانک ING مکلف به بازنگری سیاست‌ها و خط‌مشی‌های خود جهت اجرای مقررات دفتر کنترل دارایی‌های خارجی و جلوگیری از نقض مقررات تحریم‌ها شد. نکته‌ای که در پایان باید ذکر شود این است که دفاتر و ادارات زیادی اعم از اداره تحقیقات فدرال وزارت دادگستری، اداره خدمات درآمد داخلی (بخش رسیدگی‌های کیفی)، دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری، اداره صنعت و امنیت وزارت بازرگانی و نیز بخش امنیت ملی وزارت دادگستری در تعقیب و رسیدگی پرونده مذکور نقش داشتند (www.justice.gov, January 8, 2019).

۲-۳-۳. پرونده بانک استاندارد چارترد^۳

پرونده دیگری که وزارت دادگستری ایالات متحده در راستای نقض قوانین تحریم آمریکا پیگیری و تعقیب نموده، پرونده بانک استاندارد چارتر (بانک بریتانیایی) است. طبق اظهارات معاون دادستان ایالات متحده^۴ بانک مذکور در طی سالیان متمادی به طور عمدی قوانین و مقررات ناظر بر معامله با سودان، ایران و دیگر

¹ Machen

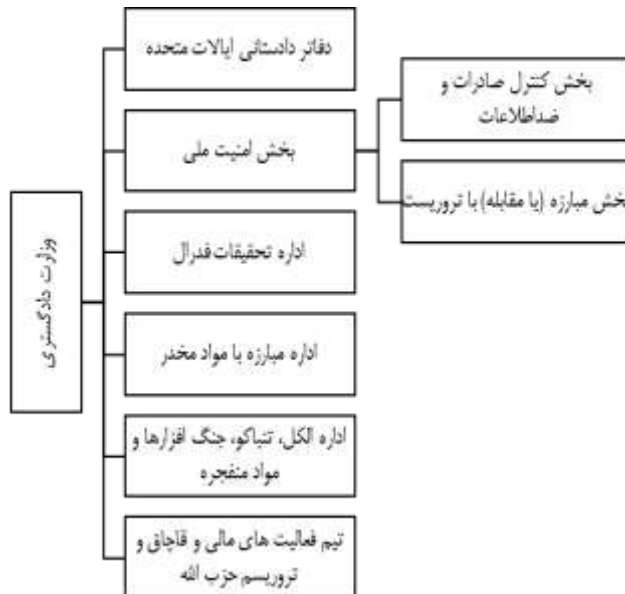
² Trading with enemy act

³ Standard Chartered Bank

⁴ Breuer

کشورهای تحریم را نقض می‌کرده است. طبق اسناد موجود در پرونده بانک مذکور از سال ۲۰۰۱ الی ۲۰۰۷ با استفاده از سیستم مالی آمریکا میلیون‌ها دلار پول را به حساب شرکت‌های ایرانی، سودانی و دیگر کشورهای تحریم انتقال داده است و از این طریق قوانین و مقررات آمریکا و ایالت نیویورک را نقض کرده است. همچنین طبق اظهارات یکی از دادستان‌های ایالات متحده^۱ بانک مذکور نام شرکت‌های ایرانی و سودانی و دیگر شرکت‌های تحریم را از معاملات خود حذف می‌کرده و همچنین با ارائه اطلاعات کاذب مبادرت به پنهان کردن معاملات مذکور می‌نموده است. بانک مذکور نیز به دنبال موافقت‌نامه تعلیق تعقیبی که با وزارت دادگستری و دفتر دادستانی بخش نیویورک منعقد کرد چنین توافق نمود که به دلیل توطئه برای نقض قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی و نیز نقض قوانین ایالت نیویورک مبلغ ۲۲۷ میلیون دلار به‌عنوان غرامت خواهد پرداخت. بانک مذکور هم‌زمان با انعقاد موافقت‌نامه تعلیق تعقیب با وزارت دادگستری و دفتر دادستانی بخش نیویورک، توافق دیگری را با دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری و هیئت‌مدیره سیستم ذخیره فدرال^۲ انجام داد. نکته‌ای که در پایان باید به آن اشاره شود این است که دفاتر و ادارات زیادی اعم از اداره تحقیقات فدرال وزارت دادگستری، اداره خدمات درآمد داخلی (بخش رسیدگی‌های کیفی)، دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری و نیز بخش امنیت ملی وزارت دادگستری در تعقیب و رسیدگی پرونده مذکور نقش داشتند (www.justice.gov, January 8, 2019).

۲-۴. نهادهای فعال وزارت دادگستری در برنامه تحریم ایالات متحده آمریکا

شکل شماره (۱) نهادهای فعال وزارت دادگستری در برنامه تحریم ایالات متحده آمریکا

^۱Machen

^۲ Board of Governors of the Federal Reserve System

۳. نتیجه‌گیری

وزارت دادگستری ایالات‌متحده به عنوان وزارت خانه مسئول بازرسی و تعقیب نقض قوانین کیفری فدرال، اختیار بازرسی و تعقیب نقض عمدی قوانین کنترل صادرات و تحریم آمریکا را نیز دارد به طوری که به دنبال جرم انگاری نقض عمدی یا تلاش برای نقض عمدی مقررات تحریم و کنترل صادرات در قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی و دیگر قوانین ایالات‌متحده، یکی از مهم‌ترین پرونده‌هایی که همواره از سوی وزارت خانه مذکور تعقیب می‌شود پرونده‌های مربوط به نقض عمدی قوانین کنترل صادرات و تحریم آمریکا است. به طور کلی، وزارت دادگستری ایالات‌متحده از طریق دفاتر و ادارات خود یعنی دفاتر دادستانی ایالات‌متحده آمریکا، بخش امنیت ملی، اداره تحقیقات فدرال، اداره مبارزه با مواد مخدر، اداره الکل، تنباکو، جنگ‌افزارها و مواد منفجره و تیم فعالیت‌های مالی و قاچاق و تروریسم حزب‌الله فعالیت‌های خود در این زمینه را پیش می‌برد و در این راستا با سایر نهادها و ادارات فعال در برنامه تحریم آمریکا نظیر دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری، اداره صنعت و امنیت وزارت بازرگانی و دبیرخانه کنترل تجارت اقلام دفاعی وزارت خارجه همکاری دارد. به عنوان نمونه، دفاتر و ادارات وابسته به وزارت دادگستری نظیر بخش امنیت ملی وزارت دادگستری، دفاتر دادستانی وزارت دادگستری، اداره تحقیقات فدرال با همکاری اداره صنعت و امنیت وزارت بازرگانی، دفتر کنترل دارایی‌های خارجی و سایر آژانس‌های دولت فدرال در پرونده شرکت ZTE، پرونده بانک ING، پرونده بانک استاندارد چارترد و سایر پرونده‌ها مشارکت داشته و شرکت‌های مذکور را به دلیل انجام مراودات تجاری با کشورهای تحریم نظیر ایران و در نتیجه نقض مقررات تحریم و کنترل صادرات ایالات‌متحده جریمه کرده‌اند که آشنایی با سازوکار هر یک از این نهادها و همچنین پرونده‌های مورد تعقیب از سوی آنها برای کشورهای تحریم نظیر ایران امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است؛ چرا که اتخاذ سیاست‌های مقابله‌ای در برابر تحریم‌های مذکور مستلزم آشنایی با سازوکار اجرایی هر یک از این نهادها است.

منابع و مأخذ

منابع لاتین

- Drug Enforcement Administration, (2016), DEA fact sheet, office of congressional and public affairs, National Media Affairs Section. (available at https://www.dea.gov/docs/DEA_Factsheet_june2016.pdf)
- Federal Bureau of Investigation(January 8, 2019) Retrieved from <https://www.fbi.gov/about/mission>.
- <https://sanctionsalert.com/primer-on-agencies-that-enforce-us-sanctions-department-of-justice/> (January 7, 2019).
- <https://www.cbsnews.com/news/dea-targets-hezbollahs-money-laundering-ties-to-cartels> (August 5,2018).
- <https://www.politico.com/interactives/2017/obama-hezbollah-drug-trafficking-investigation/>(August 5,2018).
- Krouse, William J, (2009), the Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives (ATF): Budget and Operation, congressional research service.
- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/about>.
- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/usao/mission>.
- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/jmd/organization-mission-and-functions-manual-executive-office-united-states-attorneys>.
- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/nsd/about-division> U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/opa/speech/assistant-attorney-general-john-p-carlin-delivers-remarks-practising-law-institute-s>.
- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/nsd/sections-offices#intlexport>.
- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/nsd/counterterrorism-section>.
- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/opa/pr/attorney-general-sessions-announces-hezbollah-financing-and-narcoterrorism-team> U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/opa/pr/zte-corporation-agrees-plead-guilty-and-pay-over-4304-million-violating-us-sanctions-sending>.

- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/opa/pr/ing-bank-nv-agrees-forfeit-619-million-illegal-transactions-cuban-and-iranian-entities-0>.
- U.S Department of justice (January 7, 2019) Retrieved from <https://www.justice.gov/opa/pr/standard-chartered-bank-agrees-forfeit-227-million-illegal-transactions-iran-sudan-libya>.
- U.S department of justice, (2008), National Security Division Progress Report, National Security Division.
- U.S department of justice, (2013), Today's FBI facts & figures 2013-2014, federal bureau of investigation, Office of Public Affairs.
- U.S department of justice, (2016), Guidance regarding voluntary self-disclosures, cooperation, and remediation in export control and sanctions investigations involving business organizations, national security division.
- U.S. Department of Justice, (2014), Department of Justice Strategic Plan for Fiscal Years 2014-2018, Office of the Attorney General (available at <http://www.justice.gov/jmd/strategic2014-2018/index.html>).
- U.S. Department of Justice, ATF Guidebook - Importation & Verification of Firearms, Ammunition, and Implements of War, Policies and Procedures,, Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives.
- U.S. Intelligence Community (January 8, 2019) Retrieved from <https://www.intelligence.gov/how-the-ic-works#our-organizations>.
- U.S. Intelligence Community (January 8, 2019) Retrieved from <https://www.intelligence.gov/index.php/how-the-ic-works/our-organizations/422-fbi>(January 8, 2019).
- United States Drug Enforcement Administration (January 8, 2019) Retrieved from <https://www.dea.gov/about>.
- Wall, Christopher R and deButts, Thomas A, (2010), U.S targets foreign financial institutions for causing violations of sanctions regulations, Pillsbury Winthrop Shaw Pittman LLP.
- Yousef, Nabeel A, (2014), Practical trade & customs strategies, a changing landscape for u.s importers of defense articles, Thomson reuters.
- Zucker, Jeremy and Dholakia, Darshak and Hari, Hrishikesh and Grubman, Jacob, (2017), Recent Developments and Trends in Economic Sanctions and Export Controls Enforcement and Expected Changes Ahead, international trade daily bulletin, No. 17.

